

891.995
U-43

Յ Ա Կ . Ա Ղ Ա Ք Ա Ք

ՓԱՀԼԵՒԱՆ ԱՔԱՂԱՂԸ

եհ

Գ Ի Ժ Մ Ա Ր Տ Ը

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՄԻԱԾՔ ԵՒ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

ԵԼԵՔՏՐԱԶԱՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆԻ, ՊՈԼԻՑ. 7

1907

(72)

1002
6579

Ն Ի Է Ր

ԻՄ ՍԻՐԱՍՈՒՆ

ԱՇԱԿԵՐՑ-ԱՇԱԿԵՐՑՈՒՀԻՆԵՐԻՆ

— Ին խելօք-մելօք, չարաճճի, ժիր ու կրակոտ
աղջիկ ու տղայ բալիկներին, որոնք վեց տարի շա-
րունակ, զանազան դպրոցներում, սովորել են ինձ
մօտ, ինձ ուրախացրել ու մխիթարել են...

Ապրեն նրանք, շատ ապրեն:

Նրանց կարօտով ուսուցիչ՝

ՅԱՆ. ԱՂԱԲԱԲ

1907 թիւ, յուլիսի 20-ին
Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս:

ՆԱՆԻ
Հ Ր Ա Ի Է Ր Ը

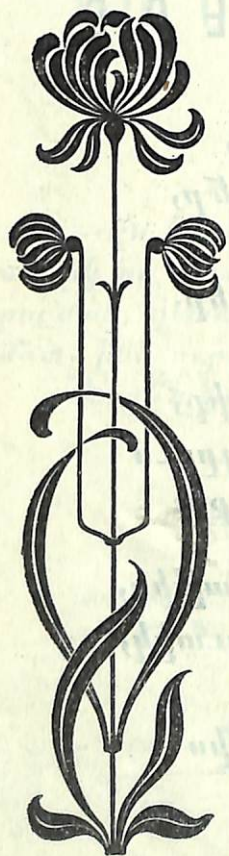
«ԲՆԼԻ-ԲՆԼԻ, ԲՆԼԻ-ԲՆԼԻ,
Իմ բաղիկներ,
Եկէք, կերէք Ախորժեւի
Ձեր հատիկներ,
Հերիք ինչքան սառը ջրում
Հող-լըղացիք,
Թե թափ տալով, դուք անդադրում
Ճըղ-ճըղացիք»:

Բաղ ու բաղիկ, կարմրաթաթիկ,
Նախշուն փետուր, դիփ խատուտիկ,
Ձլազլուխ, երկայնավիզ,
Տափակ կտուց, բաց-կարմրամիս՝
Տուն գնացին օրօրւելով,
Ազիզ-մազիզ շօրօրւելով:

Տուն գնացին, գտան նանին,
Տանջանք դառան նանի ջանին.
— «Զը՛ր-ճը՛րտ, չը՛ր-ճը՛րտ, դա՛, դա՛, դա՛, դա՛,
Բա՛ մեր կուտն էս ո՞ր տեղ ա...»:

Նանը գնաց սիմինդ բերեց,
Առատ-առատ գետնին փրուեց,
Նրանք կերան լիք-լիք բերան,
Կըշտացան ու՛ հայդէ՛, կորան:

Ն Ի Գ Գ Ն Ի Ն Ն

Սիրուն գարնուն, դէհ, շուտ արի՛,
Քեզ ենք սպասում մի տարի,
Ձուն-ձմեռւայ էս ցրտերը՝
Մաշեցին մեր սրտերը:

Արդէն վաղճւց քեզ են կարօտ
Դաշտն ու այգին ու արօտ,
Անտառներն և սար ու ձոր
Քեզ են սպասում օրէցօր:

Երբ որ դու գաս, հետդ բերես
Կարմիր արև ժպտերես,
Առատ անձրև ինչքան կարաս
Մեր ցանքսերին շատ կըտաս:

Արի՛ գարուն, դէհ, շուտ արի՛,
Արի՛ լիքն ու բարի,
Ձուն-ձմեռւայ էս ցրտերը՝
Հաշեցին մեր սրտերը:

ՓԱՅԼԵՒԱՆ

ԱՔԱՂԱՂԸ

1

ըթին ապէրը մի թաբուն (խումբ)
հաւ ունէր: Հաւեր եմ ասում է.
ամեն մէկը՝ մի հնդկահաւի չափ:
Նրանք բոլորը չաղութիւնից հազիւ էին տեղներիցը շարժ-
ւում: Ման գալիս՝ գլուխները կուչ ու ձիգ անելով, մար-
մինն աջ ու ձախ օրօրելով էին քայլում:

Այդ հաւ մարիկներից մէկը սպիտակ էր՝ ամբիծ սպիտակ
և պսպղում էր արծաթափայլ ձիւնի նման, միւսը կարմիր էր՝
կապ կարմիր և փայլում էր արնագոյն որդանի նման, երրորդը
սև էր՝ սաթ սև ու պէծ-լծում էր ռսկեխառը հանքի նման.
մի ուրիշը դեղին էր՝ շէկ-դեղին, և հուրհրատում էր կրակի
բոցի նման, մի քանիսն էլ՝ չալ ու չալտիկ, խայտաբղետ, մի
խօսքով՝ նրանց մէջ կային ամեն գոյնի և ճաշակի հաւեր:

Նրանք մենակ չէին ապրում: Նրանց խմբի թագ ու
պսակն էր և ամենից նախը ու նկարն՝ ապօր Աքաղաղը:
Ձեր տեսած աքաղաղներից չէր նա, այլ մի փահլեան, մի
նորափեսայ թռչուն էր նա. հասակը բարձր ու համաչափ,
վիզն երկայն ու սլուլիկ, գլխի կատարը հրեղէն լեզուներ
ի փունջ, կուրծքը ծաղկափթիթ ու նախշուն, պոչն եր-
բնեքանդ ու կեռ փետուրներից, ոտքերը կոկ ու սուր-
սուր եղունգներով զինւած, ապա մօրմբը... Սքանչելի
էր, սքանչելի...

Նա ման էր գալիս միշտ խմբի առաջից՝ վսեմ,
ուշադրութիւնը լարած, չորս բոլորը դիտելով: Մի կա-

կածելի ձայն: մի տափակ թրխկոց ականջն ընկնելուն պէս՝
 ուր կըշկշու՞մ, թեև թափահարում ու ծղրտում չէր,
 մարդու ականջ էր ծակում: Կարծես ինքն էլ էր հասկա-
 նում, որ իր խմբի փահլեանն է, հերոսը, հաւերի տէր ու
 տիրականը: Եւ որպէս աղնաշուք իշխանաւոր, պահան-
 ջակոտ էլ էր, բարկացող, նոյնիսկ հրամայող:

II

Ապօր նորափեսան առաւօտները շատ կանուխ էր
 արթնանում: Թափոց ցատկում էր դուրս՝ բակն և ուր
 կտուցը բաց չէր անում ու գլուխը ճօճելով «ծնւղրո՞ւղնւ՞մ»
 կանչում, շրջակայքի քնածներին հանգիստը միանգամից էր
 խանգարում:

— Ծնւղրո՞ւղնւ՞մ... կրկնում էր նա իր չորսզազա-
 նոց կանչն, և հաւերը մէկ-մէկ ցած էին իջնում, նրա
 շուրջը հաւաքելով, կտուցներն աջ ու ձախ գետնին էին
 քսում ու ծկլակում վեր՝ դէպի երկինք: Այնտեղ դեռ աստ-
 դեր տեսնելով, սուսիկ-փուսիկ փափսում էին միմանց
 ականջին և դժգոհում:

— Վայ քա՛, էսքան էլ վաղ վեր կենալ կըլինի:

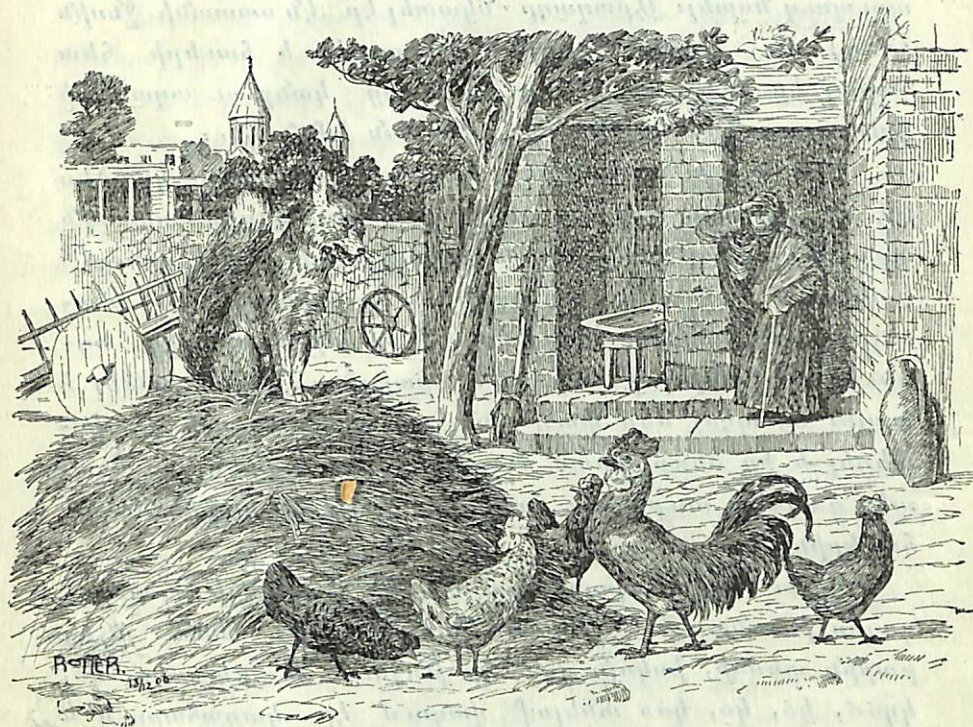
— Սո՛ւս, կարմրակատարը չիմանայ, թէ չէ միտդ կը
 քըրքրի, — անսաս էին անում բոլորը:

Իրաւ, ո՞վ կը համարձակէր Փեսին բան ասել և նրա
 քէփին դիպչել. ամենքը հլու հնազանդ էին նրան: Նա,
 «կը՛-կը՛-կը՛-կը՛-կը՛-կը՛» զրուցելով, հաւերին քամա-
 կըն առած, գալիս մօտենում էր ապօր դռանն և բոլորի
 հետ աչքերը չորս առած, սպասում էր ապօր դուրս գա-
 լուն, որ գայ ու իրան ու իր սիրուն-միրուն հարսներին
 կուտ տայ:

Ապէրը սովորել էր աքաղաղի բնաւորութեանը: Եր-
 բեմն դիտմամբ, մի երկու անգամ դատարկաձեռն էր
 դուրս գալիս տնից ու էլի ետ ներս մտնում: Իսկ երբ

երրորդ անգամն էլ՝ դարձեալ առանց կուտի էր երևում
 աքաղաղի աչքին, էլ հերիք... կատարեալ կռիւ...

Աքաղաղը կըշկշալով կամ վազում էր ապօր սրունք-
 ներից կըցկտում ու ճըմրթում, կամ ծառ էր լինում և
 ցատկում էր դէպի նրա երեսն ու թեւթակ անելով, կրտ-
 ցահարում և ստիպում էր, որ շուտ անի, կուտ ու ջուր
 տայ իրանց: Երեւի, աքաղաղը յաղթում էր նրան: Նա
 գնում էր կուտ բերում և տառ-տասնուհինգ բուռը շար-

Աղւեսն եկել ու պուպուղ նստել էր

մաղ գարի փռելով նրանց առաջ, հազիւ ազատում էր
 աքաղաղի ձեռքից:

— Դէ կեր ու կշտացիր, — շաղ տալով խօսում էր ապէրը:

— Թըկ, թըկ, թըկ, — գարին հաւաքում էին հաւերը,
 իսկ աքաղաղը՝ կը՛-կը՛-կը՛ և ծիծաղում էր իր տիրոջ վրայ
 և կուլ տալիս հատիկները:

— Նրանք ուտում, խմում, կշտանում էին և մեկնում

բակի խորքերը՝ քշուշ անելու։ Իսկ աքաղաղն, որպէս յաղթող հերոս, ցատկում էր մի բարձր տեղ ու այնտեղից հսկելով իր հարսներին՝ անդադար կրկնում էր իր գիւլ-գիւլ «ծուղրուղու»ն։

Մի անգամ էլ երեկոյ էր։

Հաւերն իրենց փահլեանի հետ հաւաքւել էին ապօր տան դռնն և կռտի էին սպասում։ Ո՛րտեղից որ էր, մի սոված աղէս՝ եկել էր ու հեռու-մօտիկ, խոտակիտուկի վրայ՝ պուպուղ նստել։ Աքաղաղը նկատել էր էն սատանի ջնսին (ցեղ) ու էնքան ճրչացել, ծղրտացել և հաւերի հետ հարայ էր տւել, որ պառաւն նրանց կանչ ու աղաղակի վրայ դուս էր եկել դուռը՝ բան-ման իմանալու։

Պառաւի աչքը լաւ չէր կտրում. աքաղաղը կարծես թէ այդ գիտէր. երբ նա դուրս է գալիս, ձեռքը ճակատին տարած սրան ու նրան նայում, աքաղաղը ճրչալով դէս-դէն է վազում և ծուլ ըլում (ցատկել)։ Պառաւն աղէսին տեսնելով, եղելութիւնը հասկանում է և աջ ու ձախից օգնութեան կանչելով՝ աղէսին փախցնում—յետ ածել է տալի։ Այսպէս, մեր փահլեանն աղէսից անգամ չէ վախեցել և իր ձեռք առած հնարքներով թէ իրեն է ազատել գազանի սուր-սուր ճանկերից և թէ իր կտրիկ-մորիկ հաւերին։

Շատ անգամ պատահում էր, որ հարեանի հաւերը՝ գալիս խառնւում էին իրան հաւերի հետ։ Պահ, աչքդ բարին տեսնի, իսկոյն ցած էր թռչում և «կօ, կօ, կօ, կղօօ, կօ, կօ, կօ» անելով՝ վազում էր կտցահարում և և դուրս քշում։ Բայց աւելի խիստ էր, աւելի կրակոտ՝ երբ մի օտար աքաղաղ կրնկնէր իրանց բակը։ Այնպէս գզում, այնքան ծեծում և ծւատում էր ճանկն ընկածի միան ու փետուրն, որ արիւնլիկ արած, փախցնում էր ու հետևիցը գոռում։

—Ծնւղ-րո՛ւղ-րո՛ւղ, — այսինքն, թէ՛ «գնա, որտեղ քոնն ասես, այնտեղ էլ իմն ասա»։

III

Պատահեց որ մի գիշեր գողերն եկան ու ապօր հաւաքունը կտրեցին։ Եկողները հազիւ կարողացան հաւերին հաւաքել թառից, իսկ աքաղաղին, երևի մոռանալով, կամ թէ զգուշանալով, ձեռք չըտւին, աւարն առան ու հայդէ։

Առաւօտը լուսացաւ. լոյսը ծագելուն պէս աքաղաղը տեսնում է, որ իր հարսները չըկան. էլ ճի՛շ ու ծղրտոց, էլ կանչ ու աղաղակ, էլ ծնւղրուղու և միկտոց, հաւերը չըկան ու չըկան։ Նորափեսան դէս ու դէն է ընկնում, քունջ ու պուճախ վազում, աղբ ու աղբանոց հասնում,—նչ մի տեղ չի գտնում իր սիրունատես հարսներին։ Աքաղաղը մինչ այս դարդ ու կրակի մէջ այրւած ու խորւած փրնտրում է նրանց, ապէրը զարմանում է թէ՛

—էս հաւերն ո՛ւր են, որ կռտ ուտելու չեն գալիս։

Մին, երկու սպասելուց յետոյ, ճարը կտրած՝ գնում է տեսնելու։ Գնում է, բայց էլ ինչ. ո՛չ հաւ է գտնում հաւաքում և ոչ աքաղաղ։ Հայ դէս, հայ դէն, էս մի հարեանի բակը, էն մի փողոցը, մօտակայ կտուրները, բայց դարձեալ հաւերը չըկան։ Ապէրը քօրփօշման գալիս է տուն և անն ու մուխը քթից արձակելով, պատմում է իր կրնոջը թէ՛

—Բա չէս ասի, ա՛ կնիկ, հաւերը գողացել են։

—Ի՞նչ ես գժւել, մարդ Աստուծոյ, էն որձակի ահուց ո՞վ կարէր սիրտ անի ու հաւերին ձեռք տայ։

—Խա՛չ, Աւետարան, էն Աստօծը, հաւերը գողացել են։

Եւ մի վերջին անգամ էլ դուրս են գալիս և տան մեծ ու փոքրով հաւերին փնտրելու գնում։ Նրանց հետ է լինում և այդ գիշեր ուրիշ քաղաքից եկած ապօր փոքր եղբօրորդին՝ Արմենակը։ Նրանք ամենքը մի կողմը ցրւելով, սկսում են տեսած տեղը մէկ էլ նայել, երկու էլ. բայց հաւերը կորած են ու կորած...

Փոքրիկ Արմենակը հազիւ 10 տարեկան էր: Փնտրելու ժամանակ, նա մօտենում է աղբանոցին ու տեսնում մի աքաղաղ: Նա չէր իմանում այդ աքաղաղի բնաւորութիւնն և ուզում է բռնել, կարծելով թէ՛ դա էլ է կորել: Բայց «ջանիդ մեռնեմ, աքաղաղ...»: Շուռ է գալիս և իր սրտի գայրոյթը տղայիցն է հանում: Ցատկում է երեսին, ոտքերով կանգնում է Արմենակի կրծքին ու կտցով նրա երեսի միսը ծւատում: Արմենակը գոռում է.

—Վայ, մեռայ, օգնեցէք...—և ընկնում է գետին: Աքաղաղն էլ այդ էր ուզում. նստում է նրա վրայ և թեւաթակ տալով ծղրտում:

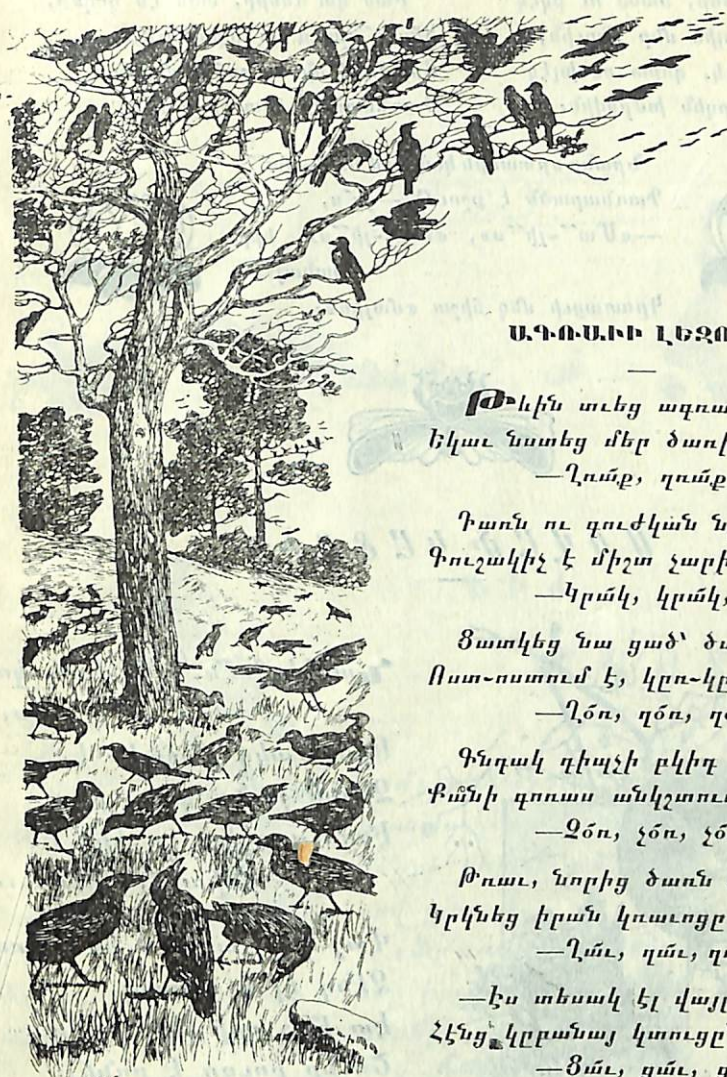
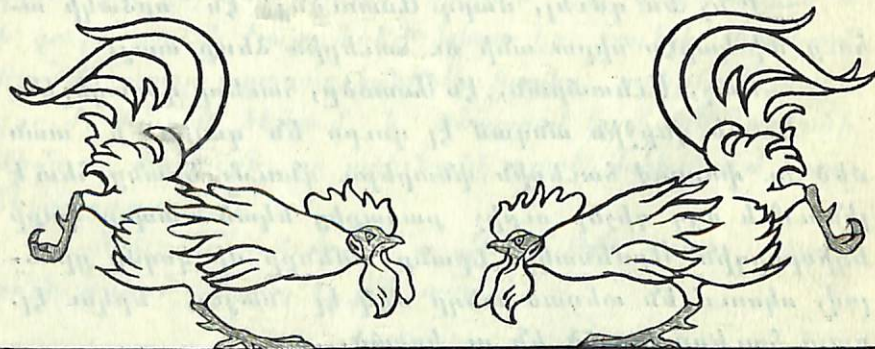
—Կո՛ւ-կո՛ւ-կո՛ւ կղմե՛լ-կմե՛լ-կմե՛լ-կմե՛լ, այսինքն թէ՛ «գողին բռնել եմ, եկէք, հասէք»:

Արմենակի ազգականներն, իմանալով աքաղաղի բարձրացրած հարնյ-հրոցը, վազում են ուրախացած, կարծելով թէ աքաղաղի կանչը հաւեր գտնելու համար է: Գրնում են և ի՛նչ տեսնում. կրակ կտրած «Փահլեան աքաղաղը» Արմենակին կիսաշունչ արած գետին է փռել:

Նրանք հազիւ ազատում են նրան. հաւերի ցաւը թողած՝ վազում են բժշկի ետևից, որ երեխայի ծւատած երեսին դարման անեն:

Այնուհետև աքաղաղին՝ այդ արարքի համար, ապէրն ու միւսներն, ոչինչ էլ չեն անում: Նրանք լաւ էին հասկացել թէ՛ «Փեսան» հարսներից զրկւած՝ գժւել, դարերն է ընկել:

(Արտատպած «Հոտեր»-ից)

Ա.Գ.ՌԱՒԻ ԼԵՋՈՒՆ

Թիւին տեց ագռաւը,
եկաւ նստեց մեր ծառին,
—Ղա՛ք, ղա՛ք, ղա՛ք...

Դառն ու գոժկան նրա ձայնը
Գուշակիչ է միշտ չարին.
—Կրակ, կրակ, կրակ...

Ցատկեց նա ցած՝ ծառի տակ,
Ոստ-ոստում է, կըռ-կըռում.
—Ղօ՛ռ, ղօ՛ռ, ղօ՛ռ...

Գնդակ դիպչի բկիդ տակ,
Գանի գոռաս անկշտում.
—Չօ՛ռ, չօ՛ռ, չօ՛ռ...

Թաւ, նորից ծառն ելաւ,
Կրկնեց իրան կռաւոցը.
—Ղա՛ւ, ղա՛ւ, ղա՛ւ...

—Էս տեսակ էլ վայրի հա՛ւ,
Հէնց կըրանայ կտուցը՝
—Ցա՛ւ, ցա՛ւ, ցա՛ւ...

Վ. Ա Ր Դ Մ Ա Յ Ի Ս Ը

(Զւարճալիք)

Հէնց որ կըզայ վարդ մայիսը—
Սմիսների թաղուհին,
Նախշ ու նկար էն ամիսը
Նոր կեանք կըտայ ամենքին:

Թռչունները թռուրտալով,
Մրջիկները վրխտալի,
Չորս ու բոլոր ծըլըլալով՝
«Մայիս» կերպն խընդալի:

Թիթեռնիկներ, ճանճ ու բզեզ՝
Հերթ չեն տալիս մեր մեղերին,
Փձ ու յօրտուկ, զորտ ու խլէզ՝
Նրանք էլ կերպեն խմբովին:

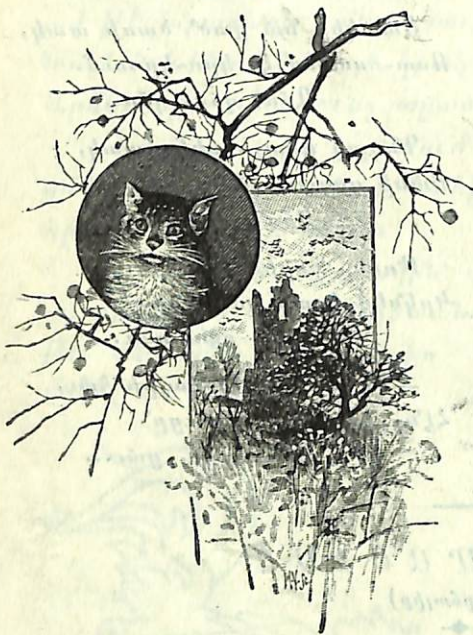
Բաս գա՛ռները, տես է՛ն կողմը,
Տես ի՛նչպէս են արածում,
Արածում են եւ շա՛տ մեղմը
Գառնարածի հետ երգում:

Նրանք սրտագին կանչում են՝—մա՛,
Գառնարածն է քշում՝ —յի՛ս,
—«Մա՛-յի՛ս», «մա՛-յի՛ս» երբ
միանայ՝
Կըստացի մեզ ճիշտ «մայիս»:

Ս Ո Վ Ա Ժ Կ Ա Տ Ո Ւ Ն

Նազիկ ջա՛ն, դո՛ւ մուկ կու՛-
տես,

Ախորժակդ ի՛նչպէս է,
Զը՛լնի շունը գգեց քեզ,
Էնդուր քէֆդ էլ փիւ է:
—Միայժ, միայժ...

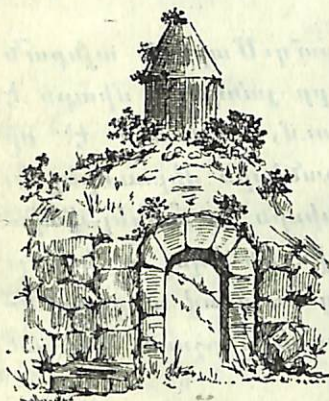
Վայ-վայ, ափսոս իմ կատու,
Ձէնդ էլ է կտրւել,
Էտ ի՛նչ օրի ընկար դու,
Շունը բուզդ է բռնել:
—Միայժ, միայժ...

«Ո՛չ թէ շունը, բարեկամ,
Մօտ մի շաբաթ է անցել,
Սոված փորով ընկած կամ
Եւ մկան համ չեմ տեսել»:

Գ Ի Ժ

Մ Ա Ր Տ Ը

Ն ո՛ւ... վո՛ւս ո՛ւ ո՛ւ... փշում է
կատաղաբար մարտի քամին և ա-
մենքի սիրտն ու հոգին ահ ու դո-
ղով լցնում:

«Փը՛ռռռռ...» թռչում է կոր-
ծանիչ քամին և՛ սար ու ձոր իրար գլխի տալով, մտնում է
անտառների և ծառաստանների մէջ:

«Վը՛զզզզ...» դողում և մըմնջում է ամեն մի ծառ
ու ծաղիկ, թուփ ու ցօղուն և անժամանակ մըսում և
դալկանում:

Եւ այսպէս տարւայ տասներկու ամիսներից մարտի
նման գիժ, անդնջում ամիս չըկայ: Իր ծնւած օրից մին-
չև այսօր էլ նա պատուհաս է ամենքի համար:

Ամեն տարի, հէնց որ մտնում ենք մարտ ամիսը,
կամայ ակամայ յիշում եմ ողորմած հոգի Գալի նանիս
պատմութիւնը:

Լուսահոգի նանս պատմում էր. «Մի Աստծու անի-
ծած պառաւ է լինում, այնքան չար, այնքան թունալից,

որ օձին թքէր, օձը կը սատակէր, ջրի գնար՝ ջուրը կը ցամաքէր, կանաչը կոխէր՝ կանաչը կը չորանար: Նա ունենում է երկու տղայ և մի աղջիկ: Անդրանիկի անունը լինում է Մարտո (Մարտիրոս), միջնակինը՝ Ապրես, իսկ ամենից կրտսեր-աղջկանը՝ Մայի: Գարնանամտին, երբ պառաւի ոչխառները ծնում են, նա փոքրիկ գառներն անում է Մարտոյի առաջն, որ հանդը տանի արածացնի: Մի քանի օր մեր գառնարածը մեծ ուշադրութեամբ կատարում է իր պաշտօնը: Մի օր էլ նա հանդումն եղած ժամանակ, գառները թողնում է արածելիս և ինքն ընկերանում է իրանց հարեան գառնարածների հետ, սկսում է խաղ անել:

«Կանաչ դա՛շտ և մանկական խա՛ղ: Մարտօն այնքան տարւում է խաղով, որ մէկ էլ, երբ յանկարծ միտքն է ընկնում իր գառները, վազում-գնում, տեսնում է՝ որ գայլն ընկել է գառների մէջ, մի քանիսին վիրաւորել է, մի քանիսին պատառոտել, և մի քանիսին էլ տարել-փախցրել է, մնացածներն էլ ցան ու ցրիւ են եկել ու կորել: Անդգոյ՝ Մարտօն՝ մինչև երեկոյ լաց ու սքով անցկացնելուց յետոյ, երեկոյեան մնացած գառները քշում, բերում է տուն:

«Ո՛չ իմանար պառաւր...»

«Հէնց որ լուրը հասնում է նրա ախանջին, մահալին առնում, տօւր թէ կտա՛ս, սկսում է թափել, «բան հոգի» անել խեղճ Մարտօին: Թափելուց յոգնելով, այնուհետև սկսում է անիծել.

«—Գժէս, դարերն ընկնես, Մարտօ, օր ու արևդ խաւարի, Մարտօ, սուգ ու շիւանն ըմբրիցդ (կեանքիցդ) անպակաս ըլի, Մարտօ, հաց ու ջուրդ հառամի, Մարտօ...»

«Միւս եղբայրն ու քոյրը—Ապրեսն ու Մային մէջն են ընկնում, մի կերպ ազատում են Մարտօյին պառաւի ձեռքից: Մարտօն հազիւ հազ իրան պատի քամակը գցելով գլուխն առնում է և փախչում է անից: Եղբայր ու քոյր երեք օր սպասում են իրենց մեծ եղբօրը, երբ տեսնում

են, որ էլ չի վերադառնում, մէկը միւսի հտակից դուրս են գալիս փնտրելու փախստական Մարտօյին...»

Քալի նանի պատմածքի տպաւորութեան տակ՝ երեխաներս «վախկոտած» կաշում էինք նանի ծնկներից և կրկնում:

—Գրողը տանի քեզ, ինչ որ պառաւ ես, հա՛.

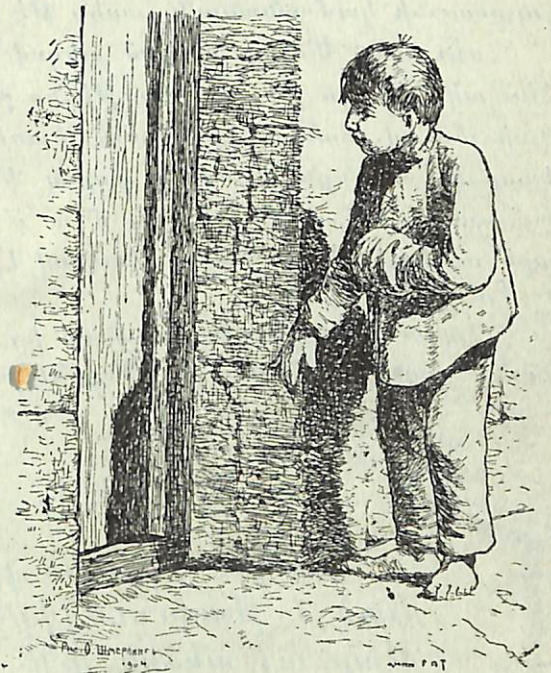
—Քաւթարքօսու փայ դառնաս, պառա՛ւ.

—Նանի ջան, նանի, ետո՛յ, ետո՛յ, ասա տեսնենք՝ վերջն ի՞նչ եղաւ:

Քալի նանը մեզ գրկելով, աւելի ոգևորւած շարունակում էր.

«Ահա այն օրից սկսած, գարնանմտի ամիսը՝ Մարտօյի անունով կոչւում է Մարտ և չար պառաւի անէծքի համաձայն՝ այդ ամիսն անցնում է գժի նրման: Մի երկու օր արև է՝ ուրախութիւն, մի երկու օր խաւար է՝ տխրութիւն, մի երկու օր անձրև է՝ լաց ու արտառուք, մի երկու օր էլ քամի է՝ բարկութիւն, իսկ վերեւից լաւող գոռգոռոցը, Մարտօյին կաշող փայտի թակոցն է:

«Մարտից յետոյ՝ միջնակ եղբայր Ապրեսն է աշխարհ գալիս: Նա «սլարած» (թմրած) բնութեանը կեանք ու ապրել է տալիս, կենդանացնում է, և այդ ամիսն էլ Ապրեսի անունով կոչւում է Ապրիլ:»

Մարտօն՝ պատի քամակին

—Վայ, ի՜նչ լաւ ախպեր է եղել է՛, ընդհատում էինք մենք:

—«Իսկ երբ Ապրեան էլ երկար փնտրելով, իր փախստական եղբօրը չի կարողանում գտնել, նրա քոյր Մային է սկսում դաշտ ու ձոր ընկնել, անտառ ու ծառաստան մտնել, բաղ ու բաղջա վազել, ամենքին ուրախացնել, ամենքին զարդարել, բոլորին նոր ու նոր ընծաներ բաշխել, որպէս զի՝ գոնէ այդ լաւութիւնով կարողանայ իր կորած եղբօրը գտնել, որ գոնէ մէկը՝ ծառ կամ թուփ, քար կամ թումբ, կանաչ կամ ծաղիկ, թռչուն կամ սողուն, չորքոտանի կամ անասուն, ասեն թէ եղբայրն ո՛ւր է:

«Եւ ասա Մային անցած տեղով ձեր աչքը կըտեսնի, ձեր ականջը կը լսի, որ բնութիւնը շունչ ու հոգի առած, ծառ լեզուով, ճանճի բըզբոցով, ծառերի սըւսըւոցով, մի խօսքով, ամենքն ինչով որ կարող են՝ փափսում են ու կանչում.—«Մ՝ ս՝ ս՝... Մայի, ս՝ ս՝ ս՝ Մայի, արի ասենք, արի ասենք»։ Ահա Մային անունով էլ այդ ամիսը կոչւում է Մայիս։»

Հազիւ նանը վերջացնում էր իր պատմութիւնը, մեր բունը լսողութեամբ էր մեզ և մենք ննջում էինք...

(Արտատպած «Հասկեր»-ից)

Հ Ե Ղ Ե Ղ

Անձրե է գալիս քըշ-քըշալի,
Ցած է թափւում փըշ-փըշալի,
Ախր ա՛յ անձրե, ի՜նչ ես կատղել,
Գոնէ մի քիշ՝ քիշ-քիշ արի:

Ես անձրե չեմ, չէ՛, այլ յորդ հեղեղ,
Աշխարհ կանեմ ջուր-ջրահեղեղ,
Ուր որ կամենաք ինձնից փախչել՝
Ձեզ կըհասնեմ ամեն մի տեղ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0399628

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0399627

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0399018

6380-
-6382

